

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, 01104 Vilnius,
mob. tel. 8 600 38 904, el. p. rastine@tm.lt, <https://tm.lrv.lt>.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos užsienio
reikalų ministerijai

2023-08- Nr.
Į 2023-07-21 Nr. (7.2.16E)3-4314

DĖL ĮSTATYMO PROJEKTO

Pagal kompetenciją išnagrinėję derinimui [Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1012 pakeitimo įstatymo projektą](#) (toliau – Įstatymo projektas), teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Įstatymo projekto lydraštyje bei aiškinamajame rašte nurodoma, kad Įstatymo projektu siekiama įgyvendinti Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės vykdomos valstybės tarnybos pertvarkos antrąjį etapą, užtikrinti, kad Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymo (toliau – DTĮ) nuostatos dėl darbo užmokesčio ir diplomatų tarnybinės veiklos vertinimo atitiktų valstybės tarnybos pertvarkos pirmojo etapo pagrindinius principus. Atkreiptinas dėmesys, kad su 2023 m. gegužės 25 d. priimtu Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymu kartu buvo parengtas bei Lietuvos Respublikos Seimui pateiktas ir Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1012 5, 7, 10, 43, 69, 71, 72 ir 79 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (Teisės aktų informacinės sistemos Nr. XIVP-2086(3)), tačiau pirmajame etape jis nebuvo priimtas. Atsižvelgiant į tai, siūlome teikimą Lietuvos Respublikos Vyriausybei papildyti informacija dėl Įstatymo projekto tolimesnės svarstymo eigos (planuojama priimti ne kartu su kitais antrojo minėtos pertvarkos etapo projektais? Kokios tai lemiančios priežastys?).

2. Siūlome dar kartą peržiūrėti DTĮ 6 straipsnį ir įvertinti galimybę jį (ne tik Įstatymo projektu keičiamas šio straipsnio 3 ir 4 dalis) tikslinti atsižvelgiant į 2024 m. sausio 1 d. įsigaliosiančio Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (toliau – VTĮ) 5 straipsnį, t. y. siūlome įvertinti galimybę suvienodinti diplomato ir asmens, pretenduojančio į diplomatinę tarnybą, nepriekaištingos reputacijos instituto reguliavimą su valstybės tarnautojų nepriekaištingos reputacijos institutu (pvz., DTĮ 6 straipsnio 2 dalies 1 punkte minimi korupcinio pobūdžio nusikaltimai, nors įsigaliosiančioje VTĮ 5 straipsnio 2 dalyje tokios nusikalstamų veikų kategorijos atskirai išskirta nėra; būsimose VTĮ 5 straipsnio 2 dalies 1-3 punktų nuostatose visais atvejais nurodomas laikotarpis nuo nusikalstamos veikos ar nusikaltimo padarymo, kuriam praėjus asmuo nebebūtų laikomas kaip neatitinkantis nepriekaištingos reputacijos reikalavimų, tačiau DTĮ 6 straipsnio 2 dalies 1 punkte toks terminas nėra nurodomas (t. y. paliekami neterminuoti draudimai pretenduoti (ir) ar eiti pareigas diplomatinėje tarnyboje); DTĮ apskritai nėra išskirti atvejai, susiję su reputacija, kai asmuo yra atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės, o VTĮ 5 straipsnio 2 dalies 3 punkte toks reguliavimas yra pateikiamas ir pan.). Egzistuojant

objektyvioms priežastims, dėl kurių tikslingas skirtingas nepriekaištingos reputacijos instituto reguliavimas, tai (t. y. kodėl projektu nesiekama jo suvienodinti) turėtų būti aiškiai pagrindžiama aiškinamajame rašte.

3. Įstatymo projekto 2 straipsniu keičiamoje DTĮ 6 straipsnio 3 dalyje siūloma numatyti, kad diplomata į pareigas priimančio asmens privalo užtikrinti ne tik tai, kad į diplomato pareigas būtų priimti, bet ir tai, kad šias pareigas eitu tik nepriekaištingos reputacijos reikalavimus atitinkantys asmenys. Atitinkamai, DTĮ 6 straipsnio 4 dalyje siūlomi pakeitimai, pagal kuriuos diplomata į pareigas priimančio asmens turėtų teisę / pareigą motyvuotu rašytiniu prašymu kreiptis į teisėsaugos, kontrolės ir kitas institucijas, valstybės ar savivaldybės kontroliuojamas įstaigas ar įmones, kad šios pateiktų apie diplomata DTĮ 6 straipsnio 2 dalyje nurodytą informaciją. Pirma, iš formuluotės *įstatymų nustatytais atvejais* lieka neaišku, kas turima omenyje (manyta, kad nepriekaištingos reputacijos reikalavimas įtvirtintas DTĮ, todėl ir atvejus, kada privaloma tikrinti atitiktį šiam reikalavimui, turėtų numatyti DTĮ). Antra, lieka neapibrėžta, koks DTĮ 6 straipsnio 3 dalies santykis su Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatyme nustatytu personalo patikimumo užtikrinimo institutu, kuriuo vadovaujantis renkama ir į pareigas asmenį skiriančiam, teikiančiam ar paskyrusiam viešojo sektoriaus subjekto vadovui teikiama informacija (nurodyta Korupcijos prevencijos įstatymo 16 straipsnyje) apie asmenį, siekiantį eiti arba einantį pareigas viešojo sektoriaus subjekte arba siekiantį eiti pareigas Europos Sąjungos ar tarptautinėse teisminėse ir kitose institucijose. Todėl turėtų būti įvertintas DTĮ 6 straipsnio nuostatų ryšys su reguliavimu Korupcijos prevencijos įstatyme (pvz., ar nebus dubliuojamas tikrinimas?; ar aišku, kada kuriuo įstatymu vadovaujantis atliekamas tikrinimas?). Trečia, taip pat lieka neaišku, į kokias kitas institucijas, nurodytas siūlomoje DTĮ 6 straipsnio 4 dalyje, diplomata į pareigas priimančio asmens turės kreiptis. Ketvirta, tiek iš siūlomo reguliavimo, tiek iš aiškinamojo rašto lieka neaišku, kaip diplomata į pareigas priimančio asmens turėtų įgyvendinti šį reikalavimą, kai diplomatas jau eina pareigas (kreiptis į nurodytus subjektus periodiškai ar pan.?); todėl siūlytina įvertinti poreikį atitinkamai tikslinti Įstatymo projektą (pvz. nurodant tikrinimo periodiškumą ar pan.). Tuo atveju, jei šiuos klausimus spręs įgyvendinamasis teisės aktas, siūlome DTĮ projekte aiškia duoti nuorodą į jį.

4. Atkreipiame dėmesį, kad pagal įsigaliosiančią VTĮ 8 straipsnio 1 dalį nustatant valstybės tarnautojų pareigybių skaičių ir pareigybių sąrašus valstybės ar savivaldybių institucijose ar įstaigose konsultuojamasi su darbuotojų atstovavimą įgyvendinančiais asmenimis, jeigu kituose įstatymuose nenustatyta kitaip. Siūlome analogiška nuostata papildyti DTĮ 7 straipsnio 1 dalį. Jeigu šiam siūlymui nebūtų pritarta, tokių konsultacijų nenumatymą DTĮ prašome paaiškinti Įstatymo projekto aiškinamajame rašte.

5. Siekiant teisinio reguliavimo nuoseklumo bei aiškumo, siūlome įvertinti poreikį keisti ir DTĮ 23 straipsnio 2 bei 3 dalis suvienodinant jas su įsigaliosiančiomis VTĮ 9 straipsnio nuostatomis (pvz., patikslinti DTĮ 23 straipsnio 2 dalies 1 punktą ir jame numatyti, kad diplomatų lietuvių kalbos mokėjimas nustatomas pagal Vyriausybės nustatytas kalbos mokėjimo kategorijas (VTĮ 9 str. 1 d. 1 p.); DTĮ 23 straipsnio 2 dalį papildyti išimtimi, kad reikalavimas būti ne vyresniam kaip 65 metų netaikomas diplomatams, einantiems politinio (asmeninio) pasitikėjimo pareigas (VTĮ 9 str. 1 d. 2 p.); tikslinti DTĮ 23 straipsnio 2 dalies 4 punkte formuluojamą reikalavimą dėl išsilavinimo (pagal VTĮ 9 str. 1 d. 4 p.); tikslinti DTĮ 23 straipsnio 3 dalį, nes analogiškos nuostatos VTĮ pateikiamos aiškiau bei detaliau (pvz., VTĮ 9 str. 3 d. 1 p. paaiškinama,

kaip nustatoma, kad asmuo neatitinka nepriekaištingos reputacijos reikalavimo; VTĮ 9 str. 3 d. 3 p. įtvirtintas pagrindas dėl šeimos narių pavaldumo)).

6. Siekiant teisinio reguliavimo pagrįstumo bei atsižvelgiant į teisėkūros tikslingumo principą, aiškinamasis raštas papildytinas motyvais dėl Įstatymo projekto 5 straipsniu siūlomo DTĮ 24 straipsnio 1 dalies pakeitimo, pagal kurį užsienio reikalų ministras turi nustatyti tvarką, kuria būtų įvertinama, ar asmuo per parengiamąjį laikotarpį tinka diplomatinei tarnybai. Pastaba aktuali ir dėl Įstatymo projektu siūlomo DTĮ 28 straipsnio 5 dalies papildymo, naujo siūlomo DTĮ 30 straipsnio 1 dalies 1 punkto d papunkčio (šiuo atveju galiojantis DTĮ 30 straipsnio 1 dalies 1 punkto d papunktis numato teisę diplomatams gauti kitą teisės aktų nustatyta tvarka mokamą atlyginimą, t. y. ši nuostata apimtų ir atlyginimą už veiklą einant valstybės ar savivaldybės valdomos įmonės ar jos dukterinės bendrovės kolegialaus organo nario pareigas, todėl aiškinamajame rašte būtina pagrįsti, kodėl tikslinga šį atlyginimą aiškiai išskirti). Aiškinamajame rašte taip pat siūlytina pagrįsti, kodėl DTĮ 88 straipsnio 4 dalyje atsisakoma kompensacijų mažinimo pagal Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymą išmokėtų kompensacijų dydžiu, taip pat paaiškinti dėl siūlomų DTĮ 95 straipsnio 1 dalies paskutiniojo sakinio (t. y. kodėl siūloma numatyti, jog išėitinė išmoka mokama ir DTĮ 92 straipsnio 2 dalies 7 punkte nurodytu atveju, nors šiais atvejais asmuo apskritai neturėjo būti priimtas į diplomato pareigas?) bei šio straipsnio 4 dalies keitimų (lieka neaišku, kodėl atsisakoma konkrečios kompensacijos apskaičiavimo tvarkos atsižvelgiant į išdirbtų metų skaičių siūlant numatyti tik maksimalią kompensacijos ribą).

7. Lieka neaišku, kodėl DTĮ 31 straipsniu nenumatoma galimybė diplomatui eiti daugiau nei vienas valstybės tarnautojo pareigas, nors VTĮ 6 straipsnyje tokia galimybė numatyta. Atitinkamai tikslintinas DTĮ (neatsižvelgus į pastabą atitinkamai pildytinas aiškinamasis raštas). Taip pat siūlome įvertinti, ar nėra poreikio papildyti DTĮ 31 straipsnio 1 dalį teise diplomatams užsiimti kita veikla ir gauti už ją pajamas (pvz., dirbti savarankiškai, kaip tai apibrėžta Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 5-7 straipsniuose), kaip nurodyta VTĮ 6 straipsnio 1 dalyje? Be to, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimą, „Konstituciją atitiktų toks valstybės tarnautojų teisės dirbti kitą darbą ir gauti kitą atlyginimą reguliavimas, pagal kurį kiekvienu individualiu atveju galėtų būti sprendžiama, ar leisti valstybės tarnautojui tuo pat metu dirbti ir kitą darbą, privalomai įvertinus, ar tokiu leidimu nebus sudaryta prielaidų kilti viešųjų ir privačių interesų konfliktui valstybės tarnyboje, valstybės tarnybos panaudojimui asmeniniais interesais, užsiėimimui veikla, diskredituojančia valstybės tarnybos autoritetą, trukdymui asmeniui, einančiam pareigas valstybės tarnyboje, tinkamai atlikti patikėtas pareigas, ar valstybės tarnautojas nedirbs tose įmonėse, įstaigose, organizacijose, kurių atžvilgiu jie turi valdingus įgaliojimus arba kontroliuoja, prižiūri jų veiklą, arba priima kokius nors kitus sprendimus dėl tos įmonės, įstaigos ar organizacijos, ar nėra kitų aplinkybių, dėl kurių valstybės tarnautojai negali dirbti kito darbo ir gauti kito atlyginimo.“ Todėl apskritai lieka neaišku, kodėl DTĮ apsiribojama tik viena užimtumo forma – darbu pagal darbo sutartį. Neatsižvelgus į šią pastabą atitinkamu pagrindimu būtina papildyti aiškinamąjį raštą.

8. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad juo siekiama užtikrinti, kad DTĮ nuostatos dėl darbo užmokesčio atitiktų valstybės tarnybos pertvarkos pirmojo etapo pagrindinius principus. Atsižvelgiant į tai, siūlome dar kartą įvertinti galimybę Įstatymo projekto 12 straipsniu keičiamo DTĮ 36 straipsnio 2 dalį suvienodinti su įsigaliosiančiu VTĮ 19 straipsnio 3

dalies reguliavimu, t. y. nustatyti, jog darbo apmokėjimo sistema ir pagal DTĮ būtų nustatoma kolektyvinėje sutartyje, o jos nesant – tvirtinama užsienio reikalų ministro; pateikti pavyzdinį pareigybių pareiginės algos koeficiento dydžio nustatymo kriterijų sąrašą; nustatyti, kad prieš nustatant ar keičiant darbo apmokėjimo sistemą, turi būti Lietuvos Respublikos darbo kodekso nustatyta tvarka įvykdytos informavimo ir konsultavimo procedūros. Patikslinus DTĮ 36 straipsnio 2 dalį atitinkamai siūlome tikslinti ir DTĮ 96 straipsnio 2 dalį, reglamentuojančią darbuotojų, nurodytų DTĮ 17 straipsnio 4 dalyje, darbo apmokėjimo sistemą.

9. Įstatymo projekto 16 straipsniu keičiamo DTĮ 41 straipsnio 3 dalies pirmojoje pastraipoje siūloma numatyti, kad kai diplomato tarnybinė veikla įvertinama kaip atitinkanti lūkesčius, jo teisinė padėtis nesikeičia ir diplomato tarnybinės veiklos vertinimas yra baigiamas. Siūlome įvertinti galimybę DTĮ 41 straipsnio 3 dalies pirmąją pastraipą papildyti išimtimi dėl atvejų, kai diplomatas nesutinka su patektu tarnybinės veiklos vertinimu. Be to, DTĮ 41 straipsnis apskritai papildytinas atveju, kai diplomatas nesutinka su patektu tarnybinės veiklos vertinimu, sprendimo tvarka (panašiai kaip yra numatyta VTĮ 18 straipsnio 13 dalyje).

10. Nors, kaip minėta, Įstatymo projektu siekiama suvienodinti tarnybinės veiklos vertinimo tvarką su įsigaliosiančia pagal VTĮ, tačiau DTĮ 41 straipsnio 4 dalies 2 punkte perkeliant diplomatą į aukštesnes pareigas numatyta galimybė didinti pareiginės algos koeficientą, o pagal VTĮ 18 straipsnio 8 dalies 3 punkte tokia galimybė nėra numatyta. Atitinkamai, VTĮ 18 straipsnio 8 dalies 4 punkte paliekama galimybė valstybės tarnautojui taikyti ir kitas valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje nustatytas skatinimo priemones, tačiau DTĮ 41 straipsnio 4 dalyje analogiškos nuostatos nėra. Skirtingos nei VTĮ 18 straipsnio 10 dalyje nuostatos siūlomos numatyti ir DTĮ 41 straipsnio 5 ir 6 dalyse. Atsižvelgiant į aiškinamajame rašte įvardytą Įstatymo projekto tikslą, siūlome įvertinti galimybę suvienodinti reguliavimą su numatytuoju VTĮ 18 straipsnio 8 ir 10 dalyse. Jei reguliavimas nebūtų suvienodintas, atitinkamais argumentais dėl siūlomo skirtingo reguliavimo pildytinas aiškinamasis raštas.

11. Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo bei apibrėžtumo, DTĮ 41 straipsnio 7 dalies pirmasis sakinytis papildytinas nurodant, jog tiesioginio vadovo rašytinis motyvuotas siūlymas turi būti susijęs su diplomato veiklos rezultatais (analogiškai kaip numatyta VTĮ 18 straipsnio 11 dalies 1 punkte).

12. Atkreiptinas dėmesys, kad Įstatymo projektu nustatomu reguliavimu nenuosekliai vartojamos *valstybės tarnautojo* bei *karjeros valstybės tarnautojo* sąvokos, t. y. DTĮ 43 straipsnio 4 dalyje kai kur paliekama karjeros valstybės tarnautojo formuluotė. Siekiant teisinio reguliavimo nuoseklumo, siūlome dar kartą peržiūrėti DTĮ šiuo aspektu.

13. Lieka neaišku, kaip būtų nustatoma pareiginė alga (ir kuri institucija ar įstaiga ją mokėtų) diplomatui, kuris pagal siūlomą DTĮ 43 straipsnio 8 dalį esant tarnybinei būtinybei, užsienio reikalų ministrui ir kitų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų vadovams suderinus tokią galimybę, gavus diplomato rašytinį sutikimą pasitelkiamas padėti kitai valstybės ar savivaldybės institucijai ar įstaigai arba kitai organizacijai įgyvendinti funkcijas. Siūlome šią nuostatą tikslinti (pvz. taip, kaip numatyta VTĮ 14 straipsnio 16 dalyje).

14. Įstatymo projekto 19 straipsniu siūloma keisti DTĮ 46 straipsnio 1 dalį ir joje numatyti, kad užsienio reikalų ministras, o ne Vyriausybė, nustato nuotolinio darbo tvarką. Pastebėtina, kad šiuo metu galioja Valstybės tarnautojų ir diplomatų nuotolinio darbo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gruodžio 12 d. nutarimu Nr. 1296

„Dėl Valstybės tarnautojų ir diplomatų nuotolinio darbo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Nutarimas Nr. 1296), tačiau Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nėra nurodyta nei tai, kad planuojama/reikės keisti Nutarimą Nr. 1296, nei tai, jog užsienio reikalų ministras turės patvirtinti diplomatų nuotolinio darbo tvarkos aprašą. Siūlomas DTĮ 46 straipsnio 1 dalies reguliavimas turėtų būti peržiūrėtas, o visgi esant poreikiui šią tvarką tvirtinti pavesti užsienio reikalų ministrui, būtina tokį poreikį pagrįsti aiškinamajame rašte ir jį patikslinti dėl reikalingų keisti/priimti įgyvendinamųjų teisės aktų.

15. Įvertintina, ar Įstatymo projektu keičiamoje DTĮ 62 straipsnio 3 dalyje neturėtų būti daroma nuoroda į DTĮ 92 straipsnio 13 dalį (analogiškai, kaip tai daroma DTĮ 62 straipsnio 6 dalyje).

16. Siūlome įvertinti poreikį DTĮ 72 straipsnio 2 dalį papildyti reguliavimu dėl tolimesnės tarnybinio pažeidimo tyrimo eigos, kai diplomatas perkeliamas į valstybės tarnautojo pareigas kitoje valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje (pvz., kaip numatyta VTĮ 25 straipsnio 2 dalies 1 punkte). Pritarus šiam siūlymui, atitinkamai turėtų būti tikslinama ir 72 straipsnio 7 dalis, kurioje turėtų likti formuluotė „motyvuotų išvadų apie tyrimų rezultatus“ (nes perkėlus į kitą instituciją, užbaigus tyrimą ne tik sprendimas, bet ir motyvuota išvada turėtų būti perduodami tai institucijai). Taip pat įvertintina ir tai, ar DTĮ 72 straipsnis neturėtų būti papildytas ir reguliavimu dėl darbdavio lygmeniu veikiančios profesinės sąjungos atstovo, o jei jos nėra, – darbo tarybos atstovo ar darbuotojų patikėtinio dalyvavimo atliekant tarnybinių nusižengimų tyrimus dalyvavimo (analogiškas reguliavimas numatytas VTĮ 25 straipsnio 10 dalyje). Jeigu būtų nuspręsta, kad nėra poreikio pildyti DTĮ siūlomomis nuostatomis, prašome pateikti dėl to pagrindimą aiškinamajame rašte.

17. Nei iš DTĮ 75 straipsnio 1 dalies, nei iš aiškinamojo rašto lieka neaišku, kuo vadovaujantis nustatomas atlygintinos žalos dydis, kai žala padaryta tyčia, todėl siūlytina šią nuostatą tikslinti.

18. DTĮ 77 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatytas nušalinimo pagrindas įtvirtintas Darbo kodekso 49 straipsnio 1 dalyje. Atsižvelgiant į tai, minėta DTĮ nuostata dėl nušalinimo pagrindų siūlytina nukreipti į Darbo kodeksą, o ne atkartoti Darbo kodekso reguliavimą DTĮ (kaip tai yra daroma įsigaliosiančioje VTĮ 29 straipsnio 1 dalyje).

19. Siūlome įvertinti galimybę tikslinti ir DTĮ 77 straipsnio 1 dalies 2 punktą taip, kaip numatyta įsigaliosiančio VTĮ 29 straipsnio 1 dalyje. Patikslinus DTĮ 77 straipsnio 1 dalies 2 punktą, reikalinga tikslinti ir DTĮ 78 straipsnio 2 dalį, joje nurodant, jog diplomata nuo pareigų nušalinus nepagrįstai ar nepasitvirtinus aplinkybėms, lėmusioms nušalinimą, grąžinus į eitas pareigas jam išmokamas darbo užmokestis už laikotarpį, kurį jis buvo nušalintas nuo pareigų, tačiau jei jis nušalinimo nuo pareigų laikotarpiu buvo perkeltas į kitas valstybės tarnautojo pareigas, jam išmokamas tik darbo užmokesčio skirtumas už laikotarpį, kurį jis buvo nušalintas nuo pareigų.

20. Lieka neaišku, kas turima omenyje DTĮ 77 straipsnio 1 dalies 4 punktu (turimas omenyje Darbo kodekso 49 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas atvejis?). Atsižvelgus į šioje Teisingumo ministerijos išvadoje teikiamą pastabą dėl DTĮ 77 straipsnio 1 dalies 1 punkto (t. y. daryti nuorodą į Darbo kodeksą), šios dalies 4 punktas būtų perteklinis. Visgi, jei turimi omenyje kiti atvejai, DTĮ 77 straipsnio 1 dalies 4 punktas turėtų būti peržiūrėtas ir patikslintas.

21. Konstitucinis Teismas 2021 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. KT201-A-N15/2021 pripažino, kad „Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (2018 m. birželio 29 d. redakcija, TAR, 2018-07-16, Nr. 12037) 40 straipsnio 1 dalies 3 punktas tiek, kiek pagal jį asmenys, priimančys sprendimą dėl valstybės tarnautojo nušalinimo nuo pareigų, gavę informacijos, kad valstybės tarnautojas įtariamas ar kaltinamas padaręs tyčinį sunkų arba labai sunkų nusikaltimą arba įtariamas ar kaltinamas padaręs nusikaltimą arba baudžiamąjį nusižengimą valstybės tarnybai ar viešiesiems interesams, visais atvejais privalo nušalinti tokį valstybės tarnautoją nuo pareigų, taip pat visais atvejais privalo nušalinti jį nuo pareigų iki baudžiamojo proceso pabaigos, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 33 straipsnio 1 dalies nuostatai „piliečiai turi teisę <...> lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą“, 48 straipsnio 1 dalies nuostatai „kiekvienas žmogus gali laisvai pasirinkti darbą“, konstituciniam teisinės valstybės principui“. Konstitucinis Teismas taip pat nurodė, jog „Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (2018 m. birželio 29 d. redakcija, TAR, 2018-07-16, Nr. 12037) 41 straipsnio 2 dalis tiek, kiek pagal ją sudarytos prielaidos neapibrėžta, taigi ir ilgą, laiką nemokėti darbo užmokesčio pagal šio įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 3 punktą nuo pareigų nušalintam valstybės tarnautojui, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalies nuostatai „kiekvienas žmogus <...> turi teisę <...> gauti teisingą apmokėjimą už darbą“, konstituciniam teisinės valstybės principui.“

Pirma, kadangi DTĮ 77 ir 78 straipsnio pakeitimai atliekami ir atsižvelgiant į minėtą Konstitucinio Teismo nutarimą, atitinkama informacija turėtų būti papildytas Įstatymo projekto aiškinamasis raštas.

Antra, įsigaliosiančiame VTĮ 29 straipsnio 2 dalies 1 punkte numatyta, kad valstybės tarnautojas gali būti nušalintas, jeigu iš turinčio įgaliojimus pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksą pareikšti įtarimus ar kaltinimus pareigūno gaunama informacijos, kad valstybės tarnautojas įtariamas ar kaltinamas *tyčinio nusikaltimo* padarymu, o siūlomoje DTĮ 77 straipsnio 2 dalies 3 punkto nuostatoje siūloma numatyti, kad diplomatas gali būti nušalintas iš turinčio įgaliojimus pagal Baudžiamojo proceso kodeksą pareikšti įtarimus ar kaltinimus pareigūno gavus informacijos, kad diplomatas įtariamas ar kaltinamas padaręs *sunkų arba labai sunkų nusikaltimą*. Lieka neaišku, kodėl DTĮ nustatant nušalinimo instituto reguliavimą, kuris sietinas tik su sunkių ar labai sunkių nusikaltimų galimu padarymu, įtvirtinamos ženkliai siauresnės nušalinimo pareiškimo galimybės lyginant su iš esmės analogiškais VTĮ 29 straipsnio 2 dalies 1 punkto nuostatomis, kuris reikalauja valstybės tarnautoją nušalinti bet kokio tyčinio nusikaltimo galimo padarymo atveju (pvz., valstybės tarnautojui pareikšti įtarimai padarius nesunkų nusikaltimą). Kadangi VTĮ buvo pakeistas priėmus minėtą Konstitucinio Teismo nutarimą, siūlytina įvertinti galimybę minėtą DTĮ nuostatą tikslinti pagal VTĮ reguliavimą (patikslinus DTĮ 77 straipsnio 2 dalies 3 punktą, atitinkamai turėtų būti keičiamas ir DTĮ 92 straipsnio 1 dalies 4 punktas). Visgi, esant būtinybei DTĮ numatyti kitokį reguliavimą, tai turėtų būti pagrįsta aiškinamajame rašte.

Trečia, manytina, kad DTĮ 78 straipsnio 4 dalis, kurioje numatyta, kad nuo pareigų nušalintas diplomatas nepraranda teisės dirbti kitą darbą pagal šio įstatymo 31 straipsnį, nėra pakankama užtikrinti nušalinimo instituto atitiktį minėtam Konstitucinio Teismo nutarimui, todėl siūlytina DTĮ 77 ar 78 straipsnį papildyti ir nuostata, analogiška įsigaliosiančiai VTĮ 29 straipsnio 5 daliai.

22. Nors DTĮ 80 straipsnio 3 dalyje siūloma palikti nuostatą, numatančią, kad diplomatui už pirmuosius tarnybos metus kasmetinės atostogos paprastai suteikiamos po 6 tarnybos mėnesių, tačiau įsigaliosiantis VTĮ dėl kasmetinių atostogų suteikimo tvarkos nukreipia į Darbo kodeksą (VTĮ 30 straipsnio 3 dalis), kurio 127 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad teisė pasinaudoti *dalimi kasmetinių atostogų* atsiranda, kai darbuotojas įgauna teisę į bent vienos darbo dienos trukmės atostogas, o 128 straipsnio 2 dalis numato, jog už pirmuosius darbo metus *visos kasmetinės atostogos* paprastai suteikiamos išdirbus bent pusę darbo metams tenkančių darbo dienų skaičiaus. Atsižvelgiant į tai turėtų būti įvertintas poreikis keisti DTĮ 80 straipsnio 3 dalį, joje nurodant, kad diplomatui kasmetinės atostogos suteikiamos Darbo kodekso nustatyta tvarka.

23. 2022 m. gruodžio 20 d. Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymu Nr. XIV-1722 nauja redakcija išdėsčius Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymą (kuris vadinsis Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymu), nuo 2024 m. sausio 1 d. *netekto darbingumo* sąvoką pakeis *netekto dalyvumo* sąvoka (Įstatymo Nr. XIV-1722 3 straipsnio 7 dalis). Atsižvelgiant į tai, turi būti tikslinama Įstatymo projektu keičiamoje DTĮ 88 straipsnio 1 dalyje vartojama formulė dėl negalios *nedarbingiems* asmenims.

24. Siekiant teisinio reguliavimo apibrėžtumo, siūlome įvertinti galimybę DTĮ 88 straipsnio 7 dalį, kurioje numatyta minimali kompensacijos riba – ne mažesnė negu vieno mėnesio vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensacija, papildyti ir maksimalia kompensacijos, mokamos mirusio, išskyrus žuvusį atliekant tarnybines pareigas arba mirusį dėl priežasčių, susijusių su tarnybinių pareigų atlikimu, diplomato šeimos nariams, riba. Pastebėtina ir tai, jog įsigaliosiančio VTĮ 34 straipsnio 1 dalyje numatytas konkretus kompensacijos, mokamos valstybės tarnautojui mirus, dydis (vieno mėnesio vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensacija), todėl aiškinamajame rašte nurodytinos skirtingo reguliavimo priežastys. Pastaba aktuali ir keičiamai DTĮ 97 straipsnio 2 daliai.

25. Būtina keisti ir DTĮ 89 straipsnio 12 dalį (vietoje Lietuvos statistikos departamento nurodyti Valstybės duomenų agentūrą).

26. Kadangi galiojančioje DTĮ 18 straipsnio 1 dalyje yra pateikiamas sąrašas asmenų, kurie laikomi diplomato šeimos nariais, siūlome dar kartą įvertinti poreikį ir keičiamoje DTĮ 89 straipsnio 15 dalyje skliaustuose vardyti šeimos narius. Be to, DTĮ 89 straipsnio 15 dalyje skliaustuose vardijami tiek šeimos nariai, tiek artimieji giminaičiai (pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.135 straipsnį), todėl siūlomas reguliavimas yra neaiškus ir šiuo aspektu (pastaba aktuali ir siūlomai DTĮ 97 straipsnio 1 daliai).

27. Siūlome papildyti DTĮ 91 straipsnio 2 dalį ir nurodyti, kad šioje dalyje numatytais atvejais diplomato tarnybos laiką galima pratęsti su jo sutikimu (analogiškai kaip VTĮ 34 straipsnio 4 dalyje).

28. DTĮ 92 straipsnio 1 dalies 10 punkte siūloma numatyti, jog diplomato tarnybos sutartis ir terminuota diplomato tarnybos sutartis turi būti nutraukta, jeigu diplomatas pagal sveikatos priežiūros įstaigos išvadą negali eiti diplomato pareigų. Visgi, VTĮ 35 straipsnio 1 dalies 14 punkte analogiškas atvejis dėl valstybės tarnautojo atleidimo iš pareigų reguliuojamas numatant, kad tokiais atvejais jis atleidžiamas tik tada, kai nesutinka būti perkeltas į kitas laisvas jo sveikatą atitinkančias valstybės tarnautojo pareigas arba kai tokių valstybės tarnautojo pareigų toje valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje nėra. Nesant objektyvaus pagrindo

numatyti skirtingą reguliavimą, siūlome DTĮ nuostatą suvienodinti su reguliavimu VTĮ, o nesuvienodinus –atitinkamais argumentais papildyti aiškinamąjį raštą.

29. Atsižvelgiant į tai, jog DTĮ 92 straipsnio 1 dalis skirta reglamentuoti atvejus, kada diplomato tarnybos sutartis ir terminuota diplomato tarnybos sutartis turi būti nutraukta, siekiant DTĮ nuostatų nuoseklumo visi diplomato tarnybos sutarties ir terminuotos diplomato tarnybos sutarties nutraukimo pagrindai turėtų būti nurodyti DTĮ 92 straipsnio 1 dalyje (kaip, pvz., yra nurodoma VTĮ 35 straipsnio 1 dalyje). Todėl siūlytina įvertinti galimybę DTĮ 92 straipsnio 1 dalį papildyti VTĮ 35 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytu pagrindu (atsistatydinimas savo noru), taip pat šalių susitarimo pagrindu (VTĮ 35 straipsnio 1 dalies 19 punktas).

30. Taip pat atkreiptinas dėmesys, jog DTĮ 92 straipsnio 6 dalies reguliavimas neatitinka VTĮ 35 straipsnio 4 dalies suteikiamų garantijų nėščioms valstybės tarnautojomis ar valstybės tarnautojams, auginantiems vaikus iki 3 metų (pvz., DTĮ atveju nėra numatyta, kad negalima atleisti po vertinimo priėmus sprendimą dėl atleidimo (DTĮ 92 straipsnio 1 dalies 12 punkto atveju), o VTĮ toks apribojimas dėl VTĮ 35 straipsnio 1 dalies 11 punkte numatyto pagrindo yra numatytas; ir pan.). Siūlytina įvertinti galimybę suvienodinti DTĮ 92 straipsnio 6 dalį su VTĮ reguliavimu, o nesant tokios galimybės reguliavimo skirtumus pagrįsti aiškinamajame rašte.

31. Įstatymo projekto 36 straipsniu siūloma papildyti DTĮ 95 straipsnio 1 dalį ir numatyti, jog 2 mėnesių jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka mokama ne tik diplomatai, su kuriuo sudaryta diplomato tarnybos sutartis ar terminuota diplomato tarnybos sutartis nutraukiama DTĮ 92 straipsnio 1 dalies 5 punkte nurodytu pagrindu, bet ir šios dalies 10 punkte nurodytu pagrindu. Visgi, diplomato tarnybos sutartį ar terminuotą diplomato tarnybos sutartį nutraukiant pagal DTĮ 92 straipsnio 1 dalies 5 punktą, numatomos išimties (DTĮ 95 straipsnio 1 dalies antras ir trečias sakiniai), kada minėta išeitinė išmoka nemokama, o analogiškos išimties diplomato tarnybos sutartį ar terminuotą diplomato tarnybos sutartį nutraukiant pagal DTĮ 92 straipsnio 1 dalies 10 punktą, nėra numatomos. Siūlome įvertinti galimybę suvienodinti teisinį reguliavimą arba, esant poreikiui jį diferencijuoti, tai pagrįsti aiškinamajame rašte. Pastaba aktuali ir siūlomai DTĮ 95 straipsnio 1 dalies ketvirtąjį sakinį nuostatai.

32. Tiek DTĮ 95 straipsnio 1 dalies ketvirtuoju sakiniu, tiek šio straipsnio 3¹ dalimi pateikiamas reguliavimas dėl diplomatai, su kuriuo sudaryta terminuota diplomato tarnybos sutartis nutraukimo šio įstatymo 92 straipsnio 2 dalies 9 punkte nurodytu pagrindu mokėtinos išeitinės išmokos. Šios nuostatos peržiūrėtinos atsisakant besidubliuojančių nuostatų.

33. Siekiant reguliavimo aiškumo, siūlytina įvertinti galimybę tikslinti siūlomą DTĮ 95 straipsnio 4 dalį aiškiau nurodant, kuo vadovaujantis nustatomas konkretus šioje nuostatoje numatytos kompensacijos dydis.

34. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodoma, jog Įstatymo projektu siūloma nustatyti ir minimalius pareiginės algos koeficientus darbuotojų, nurodytų DTĮ 17 straipsnio 4 dalyje, pareigybėms, o užsienio reikalų ministras nustatytų šių darbuotojų darbo apmokėjimo sistemą, kurioje bus nustatytas funkcijų, kurios gali būti įrašytos į konkretų pareigybės aprašymą, sąrašas, detalizuojami pareiginės algos koeficiento dydžio nustatymo kriterijai ir, atsižvelgiant į šiuos kriterijus, nustatomi maksimalūs pareiginės algos koeficientų dydžiai, pareiginės algos koeficientų intervalai konkrečioms darbuotojų pareigybėms, priemonių ir premijų dydžiai,

priemokų ir premijų skyrimo tvarka ir sąlygos. Atsižvelgiant į tai siūlomi atitinkami DTĮ 96 straipsnio pakeitimai, tačiau pastebėtina, kad aiškinamajame rašte nėra atskleidžiamas poreikis keisti ir darbuotojų, nurodytų DTĮ 17 straipsnio 4 dalyje, t. y. dirbančių pagal darbo sutartis, darbo apmokėjimo tvarką. Be to, valstybės tarnybos reformos pirmajame etape nebuvo įtrauktas darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo apmokėjimo sistemos keitimas, t. y. siūlomi keitimai nėra tiesiogiai susiję su Įstatymo projektu siekiamu tikslu. Todėl siekiant siūlomo reguliavimo pagrįstumo atitinkamu pagrindimu dėl DTĮ 96 straipsnio keitimų pildytinas aiškinamasis raštas.

35. Taip pat atkreipiame dėmesį, jog nustatant darbo apmokėjimo sistemą diplomatams bus vadovaujama Vyriausybės tvirtinamomis rekomendacijomis, o nustatant tokią sistemą DTĮ 17 straipsnio 4 dalyje nurodytiems asmenims, tokių rekomendacijų nėra numatyta. Atsižvelgiant į tai, siūlome įvertinti galimybę DTĮ 96 straipsnio 2 dalyje numatyti bent jau esminius kriterijus, į kuriuos turėtų būti atsižvelgiama, arba pateikti pavyzdinį pareigybių pareiginės algos koeficiento dydžio nustatymo kriterijų sąrašą.

36. DTĮ 96 straipsnio 3 dalyje siūloma nurodyti, kad darbuotojo (nurodyto DTĮ 17 straipsnio 4 dalyje) pareiginės algos maksimalus koeficientas negali viršyti įstaigos vadovo pareiginės algos koeficiento dydžio, nustatyto Lietuvos Respublikos valstybės politikų darbo užmokesčio įstatyme. Visgi, abejotina, ar nustatant galimą maksimalų pareiginės algos dydį pasirinktas tinkamas atskaitos taškas (nes Valstybės politikų darbo užmokesčio įstatymas taikomas politikams, o ne asmenims, dirbantiems pagal darbo sutartis), todėl siūlome dar kartą įvertinti galimybę atskaitos tašku šiuo atveju pasirinkti kitą dydį. Be to, aiškinamajame rašte turėtų būti motyvuojama, kodėl parenkama būtent tokia maksimali pareiginės algos dydžio riba.

37. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodyta, jog įgyvendinamuosius teisės aktus turės parengti Užsienio reikalų ministerija (bus reikalingi Vyriausybės nutarimas bei užsienio reikalų ministro įsakymai). Vadovaujantis aiškinamuoju raštu matyti, jog įgyvendinamuosius teisės aktus turės priimti Vyriausybė bei užsienio reikalų ministras, todėl siūlome atitinkamai tikslinti Įstatymo projekto 41 straipsnio 2 dalies formuluotę Vyriausybė *ar jos įgaliota institucija*. Be to, pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 26 straipsnio 3 dalies 3 ir 5 punktus ministras, o ne ministerija, teikia Vyriausybei jos darbo reglamento nustatyta tvarka įstatymų ir kitų teisės aktų projektus bei priima ir pasirašo įsakymus, pavedimas priimti Įstatymo projekto įgyvendinamuosius teisės aktus turėtų būti formuluojamas ne ministerijai, o konkrečiam ministrui. Įstatymo projekto 41 straipsnio 2 dalis tikslintina ir šiuo aspektu.

38. Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298 „Dėl Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“ (toliau – Rekomendacijos), 76 punkte numatyta, jog turi būti vengiama pateikti nekonkrečių nuorodų, pvz.: „teisės aktų nustatyta tvarka“, „kituose teisės aktuose“, „įstatymų nustatyta tvarka“ ir pan., o prireikus pateikti nuorodą į nekonkrečius teisės aktus, reikia paminėti bent sritį, pvz., „teisės aktų, reguliuojančių valstybės registrų ir informacinių sistemų saugą, nustatyta tvarka“. Atsižvelgiant į tai, tikslintini Įstatymo projektu keičiami DTĮ 5 straipsnio 1 dalies 9 punktas, 6 straipsnio 4 dalis, 27 straipsnis, 28 straipsnio 1 dalis, 30 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostata iki dvitaškio, 41 straipsnio 4 dalies 1 punktas, 72 straipsnio 1 dalis, taip pat Įstatymo projekto 41 straipsnio 8 dalis.

39. Kadangi įstatymo projektu DTĮ nėra dėstomas nauja redakcija, vietoje Įstatymo projekto 41 straipsnio 3 dalyje siūlomos 2025 m. sausio 1 d. įsigaliosiančios DTĮ 72 straipsnio 2 dalies redakcijos pateikimo Įstatymo projekto įsigaliojimo nuostatose, dvi tos pačios keičiamo DTĮ 72 straipsnio 2 dalies redakcijos turi būti dėstomos viena po kitos (iš eilės einančiuose Įstatymo projekto straipsniuose) ir nurodomas skirtingas jų įsigaliojimas Įstatymo projekto įsigaliojimo nuostatose (kaip numatyta Rekomendacijų 54.1.1 papunktyje).

40. Kitos teisės technikos ir redakcinės pastabos dėl Įstatymo projekto rengėjams perduotos darbo tvarka.

Teisingumo viceministrė

Jurga Greičienė

Viltė Smalakytė, mob. tel. 8 (671) 90701, el. p. vilte.smalakyte@tm.lt
Jevgenijus Kuzma, mob. tel. 8 (602) 56889, el. p. jevegenijus.kuzma@tm.lt